

ZVOČNI VALOVI UBIJAJO MRČES

Dr. Hubert Frings z vseučilišča na Havajih predlaga za borbo proti parazitom in insektom namesto dosedanjih kemičnih sredstev — zvočne in ultrazvočne valove.

S poskusi je dosegel, da zvočni valovi energije 160 db v 30 sekundah ubijejo ščurke. Na podoben način je ubil tudi mešarske muhe, le da je bila valovna dolžina zvokov drugačna.

Samce moskitov pa mu je uspelo uničiti na povsem drugačen način. Na fino kovinsko mrežo je napeljal električni tok. Za mrežo je naprava oddajala zvočne valove, ki so podobni brenčanju samic moskitov. Samci so v masah sedeli na mreže in tako propadli. Pri uporabi zvočnih valov velja omeniti že preizkušeno metodo, s katero se na letališčih ubranijo jatam ptic, ki včasih resno ogrožajo pristanke ali odlete letal. Na magnetofonski trak posnamejo vreščanje ptic med begom ali vreščanje velikih roparic in ga nato prek ojačevalnikov predvajajo na letališčih. Ptice se v trenutku razbeže.

DD

Tam nekje v zelenih pragozdovih Južne Amerike,raje bolj na levo kot na desno, živi ljudstvo, pri katerem so odnosi med spoloma — v primerjavi z našimi — ravno na glavo postavljeni. Se pravi: v delavskih svetih sedijo z večino ženske in le tu in tam kak dedec; moški kuhajo, šivajo, perejo in skrbijo za otroke, ženske pa se razburjajo, kam gre denar, ki ga prvega izroče možem za gospodinjstvo; v gostilno hodijo ženske, a moški le taki, ki so na slabem glasu; po vrnitvi iz službe začne mož pripravljati kosilo, žena pa se zavali na kavč, bulji v časopis in vsakih pet minut gode, da jo bo od lakote vsak čas konec, in tako dalje...

Celo jeziku se pozna nadvlada ženskega spola in delitev dela. Moški govorijo takole: »Sinoči sem napletla cel prednji del jopice in dva rokava!« Ženske pa: »Moja ljuba možek, nikar ne bodi

huda, saj sem ga zvrnil le en kozarček!«

Povsem razumljivo je, da v tej deželi ne praznujejo dneva žena, temveč dan moških ali, kakor ga sami imenujejo, praznik DD (dan dedcev). Da bi naše zveste bralke in bralce še bolj vpeljali v ta nenavaden svet, je spodaj podpisani svetovni popotnik iz znane ondotne revije »Naša mož« prevedel zbadljivo poročilce o praznovanju DD; pri tem se je potrudil, da je v prevodu ohranil sočnost oblik zalkmov in glagolov tamošnjega jezika...

Ko sta se na predvečer praznovanja DD odpravljala spat, je žena rekla možu: »Draga, saj veš, kaj je jutri! No, namesto običajnega šopka in bombonjere ti bom tokrat pripravil posebno presenečenje: zamenjal te bom v vseh gospodinjstvih poslih in ti omogočil, da preživiš svoj praznik brez skrbi in dela. Kaj praviš na to?«

Mož je imela čez dan veliko žehto in je ženo le na pol poslušala ter je v odgovor na njeno vprašanje krepko zasmrčala. Žena se je ujezil in se nekaj časa kregal nad muhavostjo mož, ki vselej vzdihujejo, da so žene premalo pozorne do njih, a kadar jim izkažejo pozornost, se niti ne zmenijo za-

njo... Naposled je tudi žena zaspal...

Naslednje jutro je mož debelo gledala, ko je videla, da je žena navsezgodaj vstal in se pogumno lotil pripravljanja zajtrka. Mleko je sicer ženi prekipelo in se prismo-dilo, razbil je nekaj skledic in krožničkov, polil namizni prt, a prazničnega vzdušja take malenkosti niso moge pokvariti. Po zajtrku je hitro oblekel otroka ter ju odpeljal k sosedi. Sele na ženski-ne začudene poglede je ugovil, da je Milanček v krilcu, a Metka v hlačkah. Ker ni bilo več časa, je lahko le skomizgnil z rameni in odhitel v podjetje, kjer je ženske poleg drugega dela tokrat čakalo še pripravljaj-nje zakuske za slavnice dne — za moške člane kolektiva. Ura je bila kar naenkrat ena in že je žena hitel domov, da skuha kosilo.

Kot podivjan konj je žena na poti iz službe bežal po mesnicah, pekarni in samopostrežni. Obložen s polnimi mrežami in zavitki je prisopihal domov v četrto nadstropje, pritisnil z nosom na električni zvonec in ko je mož s časopisom v roki odprla vrata, se je vrgel na kuhanje kosila. Čez poldru-guro je bilo skuhanu in hišni-kov pes ga je s slastio pohlastal: za ljudi je bilo ne-užitno. Toda ženo niti ta polomija ni zbegala. Kavalirsko je povabil moža in otro-ke v restavracijo in jih nasitil...

Popoldne je mož na pri-govarjanje svoje žene odšla na obisk k prijatelju; s sabo je vzela seveda nekaj najno-vejših modnih revij s krojnimi polami. Žena pa je zvest svoji obljubi ostal doma ter se lotil likanja gore perila, ki ga je mož prejšnji dan oprala. Kratek stik, ki ga je žena povzročil z likalnikom, niti ni imel tako hudih posledic: gasilci so ogenj v dnevi sobi mi-mogrede ukrotili...

Po hladni večerji iz hladil-nika je žena bil na moč na-veličan, a se še vedno ni vdal. Spravil je začudene otroke spat in nato povabil moža v kino ter po predsta-vi v kavarno. Vrnila sta se še pred polnočjo, kajti žena se je zadnji hip spomnil, da je pozabil izklopiti brzoku-halno ploščo na električnem štedilniku. Vsa sreča, da sta prišla domov: v kopalnici je namreč tekla voda in se že razlivala iz polne kadi v predsobo ter na parket v dnevi sobi. Povrhu se je števec vrtel kot vetrnica, kaj-ti žena je bil pozabil izklo-piti tudi infra peč v kopal-nici. Z možem sta za silo rešila, kar se je rešiti dalo in nato zlezla v posteljo. Zad-nje, kar je na smrt utrujena in razočarana žena slišal, so bile zmagoslavne besede nje-nega moža:

»Veš dragec, danes sem pri Poldetu skrojila kar tri oble-ke in bom toliko prihrani-la, ker mi ne bo treba nositi k šivilji, da bova lahko prihranila vso današnjo škodo in še nama bo ostalo, da se lahko prijaviva za prvomaj-ski izlet.«

Cuk v tranzistorju

Stare pravljice v novi obleki

Zivel je proletarec, ki je imel tri sinove pa nobenih vez. Zaradi te pomanjkljivosti jih niso sprejeli na no-beno srednjo šolo in sinovi so se razšli po devetih komunah s trebuhom za kruhom, kot so rekli naši stari, ki še niso poznali sendvičev in niso metali namazanega kruha v straniščne školjke, kot to dela naša pozlačena mladina po šolski malici.

Najstarejši se je šel učiti za mizarja. Ko so mu potekla učna leta, mu je mojster za pridno in natančno delo, predvsem pa za pomoč in zavezan jezik pri šuš-marskih delih in zatajevanju davkov, podaril mizico. Ta mizica je imela posebno lastnost. Ni je bilo treba reklamirati, kot je to treba pri vsaki poldrugi mizi, ki vam jo prodajo naše vrle lesnine. Se imenitnejša je bila njena druga lastnost. Če si ji rekel: »Mizica, pogrni se!« je bila v trenutku lepo pogrnjena in polna najboljših jedi in to brez vsake postrežnine!

Mizica, pogrni se!

Mladi pomočnik je bil srečen in vesel, ko je odšel od mojstra, ker je bilo pri njem le malce preveč pome-tanja in ribanja. Hotel se je vrniti domov k očetu. Spotoma pa je zavil v gostilno, polno gostov, ki so že pol ure čakali, da se natakarice prenehajo kregati v kuhinji z upravnikom in kuharicami zaradi ureditve nedeljskega šihata. Pomočnik je nekaj minut vdano čakal, da se ga osebe usmili, ali ko mu je pošlo potrpljenje, se je zakregal: »Mizica, pogrni se!« ter nasitil in pogostil vse kar jih je sedelo v gostilni. Toda jo! Uzaljeni upravnik ga je nemudoma tožil zaradi nelegalne konkurence in pomočniku so ena, dve, zaplenili njegovo čudežno mizico, češ da nima dovoljenja opravljati gostinske obrti. Zalosten in osra-močen se je vrnil domov in se zaposlil v tovarni pohištva kot polkvalificirani čelavec na enem najslabše plačanih mest, ker pač ni poznal nikogar od vodilnih niti si ni bil z nikomer v zlahti.

Drugi sin se je izučil pri mlinarju. Ker je bil tako skromen, da ni zahteval mesečnih nagrad, niti plačila socialnega zavarovanja, mu je mojster dal ob slovesu oslička prav posebne vrste. Na povelje:

»Osliček, daj, z uhliji pomigaj, in mi obrazcev narigaj!«

je pridni dolgoušec spredaj in zadaj metal iz sebe obrazce. Pomočnik se je mojstru lepo zahvalil in zavil proti domu. Pot ga je zanesla v isti kraj kot njegovega starejšega brata. Ko so birokratji v tej občini zvedeli, kakšnega oslička ima, so mu ga nemudoma odvzeli pod pretvezo, da je kršil prometne predpise, ker je ob prepovedani uri gnal osla po glavni cesti. Zdravstvo in uprava v tej občini sta se poslej imenitno razvijala, saj so imeli birokratji obrazcev več ko dovolj. Pomoč-nik pa se je moral zaposliti podobno kot njegov brat na dokaj žalostnem delovnem mestu.

Najmlajši se je moral učiti najdlje, ker je šel za strugarja. Starejša brata sta vedela, kje se uči, pa sta mu pisala, kaj sta doživela na poti v oni občini. Ko je najmlajši postal strugarjski pomočnik, je dobil od moj-stra čudno darilo: vrečo, v kateri je bila lepo ostružena rotacija. Če ji je rekel: »Rotacija, iz vreče!« je udarila po vsakem, ki je predolgo grel isti stolček in razsajala tako dolgo, dokler ni pošteno prezračila vseh službenih mest in funkcij.

Domov grede se je strugar ustavil v občini, kjer so bili zašili njegova brata. Postavil se je sredi mesta na križišče in zaklical: »Rotacija, iz vreče!« Rotacija je pričela ples z birokrati in nesposobnimi kadri, da so občani kar strmeli. Sele ko je najmlajši brat videl, da imajo vse posle v rokah pravi kadri in strokov-njaki, je ukazal: »Rotacija, v vrečo!« in rotacija se je umirila.

Tako si je najmlajši brat pridobil velik ugled in glej, kakor hitro je zlezal na občinski lojtrci, so tudi za njegova starejša brata nastopili drugačni časi. Mi-zarja so čez noč postavili za dobro plačanega šefa izdelave direktorskih stolčkov, mlinar pa je pričel z uspešno kariero vezanja otrobov na raznih sestankih in posvetovanjih. Mizico, oslička in vrečo so žal nekam založili in če kdo slučajno naleti na kako zavezano vrečo, naj jo brž odveže: malo rotacije marsikje ne bi škodilo...

Zganil je pismo in ga vtaknil v žep. Potem je prek očal prijazno pogledal deklco.

»Torej vas je uporabil kot sela? Ali nočete sestri, gospodična Lenleyeva?»

»Lepa hvala, doktor, mudi se mi domov.»

»Tako je prav in pametno boste ravnali, če boste doma tudi ostali.»

Ni vedela prav, kaj jo je napotilo, da je začela doktorju pripovedovati o vlomu. Preden si je bila o tem na jasnem, mu je že povedala polovico vse zgodbe.

»Inspektor Blis?« je vprašal zamišljen. »On je bil tisti možak — da slišal sem o tem. Povedal mi je Alan Wembury. To je ljubezniv dečko, gospodična Lenley,« je pristavil in jo zvedavo pogledal. »Čakajte, nekaj vam bom povedal. Čudite se, čemu je vdrl Blis v vaše stanovanje? Ne vem sicer in tudi ne morem z vso gotovostjo trditi, toda psiholog sem, odtehtavam zdrave možnosti proti ekscentričnim impulzom. To vam gotovo zveni precej kitajsko, kajne, in je tudi zame precej kitajsko, gospodična Lenleyeva. Blis je stopil v vaše stanovanje, ker je menil, da posedujete nekaj, kar bi zelo rad imel. In če policijski uradnik karkoli nujno potrebuje, potem tvega to in ono. Ali niste ničesar pogrešili?»

»Ničesar, razen neko pismo, ki pa ni bilo moje. Izgubila ga je pri meni Mrs. Miltonova. Našla sem to pismo in ga položila v predal. To pismo je bilo vse, kar je izginilo.»

Drgnil si je kocinasto brado. »Ali je Blis mogel vedeti, da je bilo pismo pri vas? In če je vedel, čemu je domneval, da je vredno tvegati za to svoj vrat. In če je pismo našel, kaj je z njim odkril?« Zmajal je z glavo. »To je

ne bi mogli priti pogledat in pripeljati s seboj tudi kakega zdravnika, Mr. Wembury?»

»Kaj pa se mu je pripetilo?« je vprašal Alan. Preplašeni možak pa mu ni hotel nič jasnega povedati. »Nič ne vem — zaprl se je v svojo sobo in tuli kot zmorel.»

»Tako pridem,« je odvrnil Alan in odložil slušalko ravno, ko je stopil v sobo dr. Lomond. To je bil že drugi primer delirija, h kateremu so to noč klicali doktorja. Bilo je ravno prav, da je bil Wembury še v službi. V nekaj besedah je obvestil doktorja o vsem, kar mu je sporočil Hackitt.

»To utegne biti pitje, prav gotovo pa je posledica mamila,« je dejal dr. Lomond, medtem ko si je počasi natikal volnene rokavice. »Z vami pojdem, morda bom lahko preprečil sodni postopek!« Toda Alan je že odhitel skozi vrata in dr. Lomond je moral prav teči, da ga je dohitel.

Čez četrť ure je stal Wembury pred začrnimi vrati in pritisniti na gumb zvonca. Vrata so se naglo odprla in ob njih je stal Hackitt v srajci in hlačah in s šidepetajočimi zobmi. Na njegovem obrazu se je zrcalila resna skrb.

»To je pa nova šala, kaj, Sam?« je vprašal Wembury resno. »Na policijski stražnici klicati policijskega zdravnika! Zakaj pa niste poklicali Meistrovega zdravnika?»

Hackittu se je sicer zdelo to vprašanje sila bedasto, vendar ni tega povedal. »Saj ne vem, kdo je njegov zdravnik, kričal pa je kot brez uma. Nisem vedel, kaj naj počnem z njim. Šele pred kračkim je utihnil.»

»Govoriti bočem z njim,« je menil Lomond. »Kje je njegova soba?»

Lomond je povohal v steklenico, ki je stala na mizi in Wembury je dejal: »To je strup, ki ga bo umoril.»

Lomond je še enkrat pduhal steklenico. »To ni strup, to je škotski whiskey! To je najboljši strup, kar jih poznam. Ne, ne!« — Posemal je njuhanje praška, ki ga je vzel iz domnevne doze: »Kokain, Wembury, ta bo Meistrov konec!« Ogledal se je po sobi. »Wembury, to je kaj čudna pisarna!«

»Da,« je pripomnil suho Alan, »in v tej sobi se je zgodilo najbrž že marsikaj čudnega. Ali so postavili mreže v okna?« je vprašal Sama in možak je prikimal:

»Da, Mister! Čemu pa naj bodo?«

»Da bi se Meister zavaroval pred Čarovnikom!«

Obraz Sama Hackitta je nenadoma postal studija.

»Pred Čarovnikom?« se je začudil. »Zato so torej tu! Odpovedujem svojo službo! Čudno se mi je zdelo, zakaj je dal namestiti mrežo in zakaj je hotel, naj spim v hiši.»

»Oho, ali se bojite Čarovnika?« je z zanimanjem poizvedoval dr. Lomond in Wembury je prišel Samu na pomoč.

»Ne bodite prismojeni, Hackitt! Vsi se bojite Čarovnika!«

»Niti za sto tisoč funtov ne bi hotel ostati ponoči v tej hiši,« je dejal Sam prepričevalno in doktor se je nasmehnil.

»To je pa veliko denarja za tako dvomljivo uslugo,« je pripomnil suho. »Pustite naju trenutek sama, Mr. Hackitt!« Sam je zaprl vrata za vznemirjenim Hackittom. »Stopite z menoj gor in si oglejte tega Meistra!« je rekel in Alan

25

Čarovnik

čudna skrivnost, ki je čisto in samo vaša, draga gospodična!«

Pospremil jo je k izhodu in obstal vrh stopnic, da bi ji še enkrat pomahal z roko v slovo. Pri tem mu je neobhodna cigareta tičala v ustnem kotu pod belimi brki.

Odkar je obiskal Scotland Yard, so se z Mauriceom Meistrom dogajale čudne spremembe. Predvsem je mnogo pil. Steklenica z žganjem ni bila nikoli daleč od njegove pisalne mize. Zjutraj se je dvigal s postelje star in bolan. Počenjal je tudi nekaj, česar ni prej nikoli: prihajal je vsako jutro takoj po zajtrku v veliko sobo, sedel za klavir in v veliko nejevoljo Mary igral po cele ure. Vsekakor je igral čudovito in z občutkom zanosa.

Včasih je mislila, da igra tem bolje, čim bolj je omamljen. Sedel je pri klavirju, njegove oči so strmele v prazno in zdelo se je, da nič ne vidi in nič ne sliši. Hackitt je večkrat prišel v sobo in ga s prezirno ogledoval. Včasih je tudi govoril z njim in je vendar vedel, da se Meistrove misli mude v daljavi milijonov let. Tudi Mary je morala dolgo čakati, preden je dobila od njega pameten odgovor na svoja vprašanja.

Strah ga je bilo vsega mogočega. Pri najmanjšem šumu je planil pokonci in nenadno trkanje na vrata ga je pripravilo v resničen strah. Hackitt, ki je spal v hiši, je vedel pripovedovati o najbolj čudnih zgodbah, ki so se dogajale ponoči. Nekoč je našel na Meistrovi mizi polno steklenico, ki so bile vse prazne, samo v eni je bilo še nekaj žganja. Dva dni nato, ko so delavci zapustili hišo, je slišal Alan Wembury, ko je ravno čakal v službeni sobi, da mu pripeljejo pripornika, ki ga je prijel eden od njegovih uradnikov, kako je zazvonil zvonec telefona in kako je zaklical službujoči seržant: »Za vas, Mr. Wembury.« Alan mu je vzel slušalko iz roke.

Bi je Hackitt in njegov glas je bil zelo razburjen... »Ne vem, kaj se godi z njim. Že od treh zjutraj razsaja in kriči kot obseden. Ali

Sam je stopil k vratom in jih odprl. Dr. Lomond je šel po stopnicah navzgor in njegovi koraki so počasi utihnil.

»Bali ste se, da ne bi osumili vas, če bi umrl, kajne?« je vprašal Wembury. »To je vedno tisto nerodno, če je človek na slabem glasu, Hackitt!«

Segel je po srebrnem plačnju, ki je ležal na mizi in ga ogledoval. Meister je vsekakor imel krasen pribor. Sam je bil zelo pozoren opazovalec.

»Ali ni težak, kaj?« je vprašal s poklicnim zanimanjem. »Takole bi se dalo s pridom prodati. Kaj bi neki dobil zanj?«

»Približno tri leta,« je pojasnil hladno Wembury in Mister Hackitt je z vzdihom zaprl oči. Nenadoma pa se je domislil, da mora še nekaj povedati.

»Čujte, Mr. Wembury, kaj pa počne Blis v vašem okraju?«

»Blis? Ste prepričani o tem, Sam?«

»Predobro poznam njegov ksiht, da bi se motil. Odkar sem tu, se že potika tod okrog.»

»Zakaj?«

»Ne vem,« je zagotavljal odpuščeni kaznjavec. »Včeraj sem ga našel skritega tamle zgoraj.«

»Mistra Blisa?« Če bi kdo trdil, da je bil Wembury začuden, bi bilo to milo povedano.

»Vprašal sem ga: kaj pa počnete tu?« je nadaljeval Sam s poudarkom.

Wembury je zmajal z glavo: »Lažetel!«

»Dobro!« je odvrnil z gnusom Hackitt. »Pa lažem, vi tički itak držite skupaj kot klopi.«

Na stopnicah so se začuli Lomondovi koraki in takoj nato je stopil v sobo.

»Ali je zdaj miren, doktor?« je vprašal Wembury.

»Meister? Da, za vraga! To vam je junaki Meister? To je stara angleška družina. Prišli so na otok malo manj kot z Osvajačem — toda Osvajač je izgubil vojno.»

je sledil Lomond, ki je počasi stopal po stopnicah navzgor. »Se je pri življenju,« je dejal doktor, ko sta obstala med vrati.

Meister je ležal na razkopani postelji, težko je dihal, v obraz je bil živordeč in z rokami je krčevito tiščal nase svileni pogrinjalo.

Zelo navaden konec namesto velike tragedije, si je mislil Alan. Nenadoma ga je stisnilo okrog srca, kot da bi mu nagonski glas zašepetal, da se je s tem prvim strahom začela drama in da vanjo ni zapleten le Maurice Meister, temveč tudi dekle, ki je zdaj sanj pomenilo več, kakor nekoč kot otrok, ki se je v vozu peljal mimo njega, ki se je nekoč gugal na vrtnih vratih pred hišo svojega očeta, da, pomenilo je zanj več kot nekoč sestra mladeniča, ki ga je prijel, pomenilo več, kakor si je hotel priznati.

28

Sledila je ura napornega dela; med tem delom je Alan enkrat ali dvakrat slišal na stopnicah lahne Hackittove korake, enkrat pa ga je tudi videl, ravno ko je izginil za vogalom. Ko je prišel spet v spodnje prostore, je bila ura že skoro sedem. Sam je bil, kot navadno, v svojem zelenem predpasniku, pred seboj je imel posodo z vodo in je z usnjeno krpo pridno čistil okna, pri tem pa ga je nemalo motila mreža.

»Kako je kaj, Sir?« je vprašal.

Alan mu ni odgovoril. Stal je pred tajinstvenimi vrati z zapahi, ki niso bila nikoli odprta in niso nikamor vodila.

»Kam vodijo ta vrata?«

Sam Hackitt je zmajal z glavo. To je bilo vprašanje, ki ga je že dostikrat vznemirjalo, pa mu tudi obetalo veselje ob raziskavi, ko bo v prihodnje kdaj sam doma.

»Ne vem, nikoli jih še nisem videl odprtih. Morda shranjuje tu svoj denar. Wembury, ta človek mora imeti milijone!«

Pred kratkim je skupina inštruktorjev iz kranjskih in škofjeloških tovarn, strokovnih učiteljev in drugih obiskala znane češkoslovaške izobraževalne centre. O važnejših vtisih s te ekskurzije nam je njen organizator in vodja Vilko Kus napisal sestavek, iz katerega povzemo najbolj zanimive ugotovitve.

Povsod so nas pristno sprejeli. Jugoslovani v tej državi pomenijo herojski narod, naše dosežke visoko ocenjujejo, ime Tito pa je simbol državnika svetovnega slovesa. Prav zato so nam bili voljni razkazati vse, povedati vse in odgovarjati na vsa naša vprašanja. Zeleli so naše naslove, radi bi obiskali Jugoslavijo in navezali z nami najtesnejše stike. Uspehi smo se povezali tudi z njihovimi raziskovalnimi instituti in prepričani smo, da bo naš obisk povzročil tesno sodelovanje med našimi pedagoškimi institucijami in njihovimi. In če smo dosegli tudi to, bo naš obisk imel lepe sadove, saj se lahko od Čehoslovakov mnogo naučimo.

DEVET LET V OSNOVNI SOLI

Za sprejem v katerokoli poklicno ali tehniško šolo je potrebna devetletna osnovna šola. Učitelji razrednega pouka in predmetni učitelji sproti vestno beležijo značilnosti in nagnjenja sklernege učenca. Pri tem jim dobro služi tudi tehnična vzgoja, ki jo v vseh šolah izvajajo v lastnih delavnicah ali v šolskih delavnicah strokovnih šol. Devetletko konča okoli 80 odstotkov vseh učencev. V poklicne šole sprejemajo tudi učence, ki so uspešno dovršili le sedmi ali osmi razred. Pri razporejanju učencev je prvo mesto zagotovljeno rudarstvu, drugo kmetijstvu, gradbeništvo itd. Ko si te panoge zagotovijo naraščaj, prideta na vrsto kovinska in elektroindustrija, nato čevljarska in gumarska, ki se zadovoljita tudi z učenci, ki niso dokončali devetletke. Poklic v glavnem določijo šole skupaj s starši.

PSIHOLOGIJA ZA TEHNIKE

Prav sedaj v institutu za strokovno izobraževanje proučujejo predlog, da bi uvedli poleg ruščine še angleščino, francoščino ali nemščino. Prav tako bodo prihodnje leto na vseh srednjih šolah uvedli psihologijo. Tako izobrazbo so zahtevale gospodarske organizacije, ker tehniški kader ni našel pravega pristopa k ljudem, ki proizvajajo. Zanimivo je tudi, da se absolventi tehniških šol takoj po diplomi zaposlijo kot stažisti, in to za dobo treh let, kjer se dokončno izpopolnijo. Tudi problem zaposlitve absolventov srednjih strokovnih šol so rešili na svojstven način. Razporeja jih šola, ker ima seznam potreb na svojem okolišu. Absolvent tehniške šole torej dobro ve, kam bo po končani šoli šel, zaradi česar je ugodno rešeno vprašanje počitniške in obvezne prakse.

ZA ODRASLE PET LET

Izobraževanje odraslih za poklic tehnika traja pet let. Najčeseje imajo v tednu pouk trikrat po pet ur. Za slušatelje iz oddaljenih krajev pa imajo celodnevni pouk enkrat na štirinajst dni. Gospodarska organizacija s sistem izobraževanja odraslih podpira tako, da kandidata za študij sama kadruje, jim s skrajšano delovno obveznostjo omogoči študij, opravljanje izpitov in zaključnega izpita, država pa jim zagotavlja 50-odstotni popust na železnicah in avtobusih za prevoz v šolo.

Petletni študij za odrasle je razdeljen na nižjo in višjo stopnjo. V nižji stopnji, ki navadno traja tri leta, si slušatelji pridobijo znanje in sposobnost za vodenje dela v pogonu, to je podobno kot v naši delovodski ali mojstrski šoli. Na višji stopnji pa postanejo tehniki. V študij za odrasle se množično vključijo delavci, ki jih kadrovska služba ni planirala. Le-ti se tja vključujejo iz lastnih nagibov in lastnih potreb, če niso kos nalogam, ki jih zahteva njihovo delovno mesto. Šolanje mladine in

odraslih je brezplačno, saj vse stroške v zvezi s tem krije država.

TOVARNE V MALEM

Pri ogledu poklicnih in tehniških šol smo opazili, da so te zelo dobro opremljene. Učenci delajo v majhnih skupinah v laboratorijih, urejene imajo risalnice, prav presenetljivo pa imajo opremljene šolske delavnice. Tu ni zastarelih strojev, ampak sodoben strojni park, torej prav taki stroji, kot jih bodo učenci kasneje kot strokovnjaki v proizvodnji uporabljali. Za okoli 1200 učencev kovinarske stroke sem v šolskih delavnicah v Vsetinu opazil registrsko številko zadnjega stroja 221. Resnično, te šole so tovarne v malem. Za primerjavo z nami naj navedemo še to, da sem v tej šolski delavnici našel le šest primožev in še ti so bili namenjeni predvsem pouku učencev osnovnih šol. Hvalisamo se s tem, da smo organizirali šolske delavnice, da imamo skobelnike s priložimi in imamo za tako tako imenovani A program, ki zahteva 412 ur piljenja, vrtnja, izdelovanja krilne mati-

ce itd. Oni pa postavijo učenca v prvem razredu takoj k stroju in prva vaja je sicer enostaven, vendar že koristen izdelek. Vsi učenci napredujejo od lažjih k težjim delovnim operacijam, od strojev v kovačnico z najmodernejšim orodjem, pa zopet v kalilnico z električnimi pečmi, urijo se v brušenju, poliranju itd. Po dveh letih učenja gredo v proizvodnjo, da se navzamejo delovnega duha in elana, vendar tudi določena učence po točno določenem načrtu šola in tudi to delo nadzorujejo učitelji praktičnega pouka.

OPREMLJENA SOBA ZA UČITELJA

Kdor hoče postati učitelj, mora končati dvanajstletno splošno izobraževalno šolo, zatem pa absolvirati tri- oziroma štiriletno pedagoško akademijo. Poleg učiteljev za splošno izobraževalne predmete smo se srečali na strokovnih šolah tudi z inženirji in drugimi visoko kvalificiranimi strokovnjaki. Učitelji praktičnega pouka prihajajo iz vrst najboljših tovarniških delavcev, ki imajo poklicno delovodsko ali kako drugo

strokovno šolo in so na pedagoški akademiji poslušali eno leto pedagoško skupino predmetov za formiranje učiteljev praktičnega pouka. Učitelji splošno izobraževalnih predmetov in strokovno teoretskih predmetov učijo tedensko 21 ur, učitelji praktičnega pouka pa 38 ur.

Skrb družbe za prosvetnega delavca je bolj učinkovita kot pri nas. Če je v šoli potreben učitelj, stanovanje ni problem. Učitelji začetniki dobijo celo popolnoma opremljeno sobo. Osebnih dohodki prosvetnih delavcev so nekoliko nižji od delavcev z enako izobrazbo v proizvodnji, vendar te razlike izenačujejo s tem, da nudijo šolnikom honorarno zaposlitev, a ne več kot osem ur tedensko. S tem je zagotovljena kvaliteta učnovzgojnega procesa.

Vsi, ki smo se količkaj poglabili v sistem strokovnega izobraževanja v ČSSR, smo ugotovili, da je to šolstvo dobro organizirano, da so vse šole dobro opremljene, da imajo dovolj učil in kar je za naše razmere najbolj privlačno, da imajo za vse predmete tudi učbenike.

V. K.

Obisk z obilico sadov

V oddelku, kjer pripravljajo načrte za nove proizvode

Goldensteinova podoba Franceta Prešerna iz leta 1850

Kranj si je pridobil originalni Goldensteinov portret Franceta Prešerna

O zamotani problematiki okrog upodobitve našega prvega pesnika smo obširneje že poročali v treh izbranih sestavkih (Panorama z dne 29. 4., 9. 5. in 13. 6. 1964). Že takrat smo izrazili željo, da bi Goldensteinova slika, ki jo vsi prešernolovci smatrajo še za najbolj pristno in avtentično Prešernovo podobo, prešla iz rok zasebnih lastnikov (dedičev Frana Levca) v pesnikov spominski muzej v Kranju.

Z globokim zadoščanjem lahko danes sporočimo kranjskim občanom, obenem pa tudi vsej gorenjski in slovenski javnosti, da naš predlog ni naletel na gluha ušesa, pač pa na odprto srce vodilnih občinskih funkcionarjev in velikodušno razumevanje ustreznih svetov pri Občinski skupščini Kranj. Dogovor o odkupu pomembne slike je dobil realno osnovo prav na letošnji Prešernov dan 8. februarja 1965, kupna pogodba pa je bila datirana z 20. februarjem 1965.

Tako ima Kranj sedaj kar troje dragocenosti v zvezi s Prešernom: pesnikovo podobo, hišo, ki mu je bila zadnje življenjsko bivališče, in njegov grob...

Vsem Slovincem je znano, da, žal, nimamo nobene Prešernove podobe iz časa njegovega življenja. Zaman je Langus

pesnika večkrat nagovarjal, naj se da naslikati, češ, »njegov portret utegne še kedaj biti jako dragocen.« Prešeren pa je Langusa šegavo zavračal, da se da slikati takrat, »kadark se oženik.«

No in tako imamo edino podobo, po kateri imamo predstavo o pesnikovi zunanosti, delano po spominu, dobro leto po Prešernovi smrti.

PESNIKOVA PODOBA

Goldensteinova slika ni velika, komaj 27 cm x 21,5 cm. Delana je z oljnimi barvami na usnjeni podlagi. Vsak, kdor vidi reprodukcijo, meni, da je izvirnik večji, tako monumentalna je kompozicija drže. Izredno natančna, skoro miniaturnega portreta v prekrasnih leskečih barvah doseje nobena tiskana kopija ni mogla doseči pri vsej tehnični zmogljivosti sodobnih grafičnih postopkov. Šele v diapozitivnih barve tako zažare, da se vtis približa originalu. Zaradi teh kvalitiet nikakor ne bi bilo pravično odrekati Goldensteinovi podobi slahernega umetniške kvalitete in poudarjati zgolj kulturno zgodovinsko pomembnost.

Prešernova slika, ki je sedaj prešla v zakladnico slovenskega naroda, je služila v preteklem stoletju številnim domačim

in tujim umetnikom kot predloga za njihove storišne pesnikovih podob. Celo najelegantnejši Jakčev Prešernov portret ima na hrbtni strani zapisano: »Dr. France Prešeren. Na Goldensteinovi osnovi (1850), po vseh znanih opisih sodobnikov, po slikah njegovih ožjih sorodnikov in s pomočjo njegovih sedanjih poznavalcev in častilcev obnoviti poskusil leta njegove moči (1835). Božidar Jakac, v Ljubljani, julija — 8. avgusta 1935.«

Nas v Kranju pa bi prav posebno zanimala kopija, ki jo je izdelal leta 1853 poznejši slikar, takrat še dijak, Ivan Franke iz Cerklj. Nekaj Danič (kdo bi še vedel za njegovo ime, prosim, naj sporoči) iz Velesovega je to sliko podaril kranjski čitalnici. Dolga leta je visela v čitalniški bralni sobi, potem pa je nenadoma izginila. Uničena gotovo ni, nekje je skrita ali založena. Najdba te slike bi bila vsekakor zanimiva za naša kulturno-zgodovinska raziskovanja.

Toda vrnimo se k podobi, ki smo jo pridobili v Kranju!

Gotovo bo prav, če bolj natanko seznanimo gorenjsko javnost z možni, katerih ime bo za vselej tesno povezano s to Prešernovo podobo: s Potočnikom, Goldensteinom in Levcem.

TUIERODNI SLIKAR

Slikar Franc vitez Kurz zum Thurn und Goldenstein je bil rojen 1. 1807 v Lungau na Solnograškem, umrl pa je leta 1878 v Badenu na Dunaju. V prvi mladosti ga je poleg slikarstva mikalo tudi petje in goslanje. Vendar se je odločil za likovno umetnost in odšel na slikarsko akademijo v Gradec. Dokončal jo je leta 1834 kot najboljši med vrstniki. Prvo službo je nastopil v Ljubljani, kjer je postal učitelj risanja in slikanja na trgovski šoli Jakoba Mahra. V Ljubljani je osnoval tudi lastno slikarsko šolo, ki je sčasoma postala kar znana in imela dovolj obiskovalcev. Goldenstein je bil sploh marljiv človek. Poleg pouka je našel še dovolj časa in moči, saj je javnosti zapustil nad tisoč svojih slikarskih del. Slikal pa je prav vse: pokrajinske in nabožne motive, portrete in oltarne podobe, figuraliko in arhitekturo; pa tudi v vseh tehnikah je bil doma: slikal je z oljem, z akvareli in z barvami na presno.

Za našo kulturno zgodovino in etnografijo je Goldensteinovo bivanje v naši deželi bilo nedvomno pomembno: poleg Prešernove podobe nam je narisal vrsto takratnih ljudskih noš, za kar sta mu dala pobudo oziroma naročilo v Ljubljani živeči poljski emigrant Emil Korytko in dr. Blaž Crobath, Prešernov dolgoletni ljubljanski šef.

Po 33 letih bivanja v Ljubljani se je Goldenstein leta 1867 preselil v Gradec, na poti k hčeri pa leta 1878 v Badenu umrl.

Slikar Goldenstein (1807—1878)

Njegov sin, leta 1850 v Ljubljani rojeni Ludovik Viktor, je prav tako kot oče dovršil graško umetnostno akademijo in postal pozneje znan avstrijski slikar.

Stari Goldenstein je bil učenec romantiške šole, a dosti samosvoj. Slikal je spretno in hitro. S Prešernom je vsaj zadnja ljubljanska leta mnogo občeval. V letu 1844 sta bila oba med članj neprijavljene družstva za »glasbeno zabavo«. Torej si je Goldenstein kot izvežban risar lahko dobro vtisnil v spomin pesnikov obraz. In res so Ljubljančani, ko so hodili mimo izložbe na Mestnem trgu, kjer je Goldenstein razstavil sliko mimooidom na ogled, prav vsi vzklicali: »To je pa Prešeren!« Bil je podoben! To je dosti.

Vest o nastali Goldensteinovi upodobitvi se je najprej pojavila v »Laibacher Zeitung« dne 25. februarja 1850. Torej je bila slika izdelana že v prvem letu po pesnikovi smrti!

PISMO — DOKUMENT

Ta časopisna notica je vzpodbudila Franca Potočnika, da je prišel v Ljubljano in brž sliko odkupil, sicer pa o tem bolj natanko govori v svojem pismu, naslovljenem na profesorja Levca. To nemško, v gotični pisani, obsegajoče deset strani pisemskega papirja v formatu 20 cm x 12,5 cm, je Franc Levce v izvirniku, toda v latinici priobčlil v Prešernovem albumu, ki je izšel 3. decembra leta 1900, za stoletnico pesnikovega rojstva. Slovenski prevod pisma je to pot torej prvič prezentiran javnosti.

Pa poslušajmo res čustveno in s prizadetostjo pisano Potočnikovo pismo. Ne smejo nas motiti nekateri starinski izrazi in zveze, saj je od nastanka pisma poteklo že celih 82 let! Pismo predstavlja obenem tudi kulturno-zgodovinski dokument, ki potrjuje pristnost Goldensteinovega dela.

Ljubljana, 27. marca 1853

Vaše blagorodje!

Visokospoštovani gospod profesor!

Morda izpolnjujem narodno dolžnost, ono pieteto, katero smo vsi dolžni mogočnemu talentu dr. Fr. Prešerna, če se pravočasno poskrbimo za to, da pride originalni portret našega velikega pokojnika, ki je sedaj moja lastnina, v Vaše roke.

Vsekakor smatram, da je podoba za Slovence dragocen zaklad. Izročam jo Vam in jo s tem proglašam za Vaše lastništvo. Dovoljujem pa si v tej zvezi še naslednje pripomniti:

V letu 1849 sem bil stacioniran kot cestni asistent na Jesenicah. Istega leta, dne 8. februarja, sem se zjutraj odpeljal v Kranjsko goro, po službenih opravkih. Domov sem se vrnil okrog 9. ure zvečer. Čakali sta me dve pismi iz Kranja, eno od sedaj že pokojnega c. kr. cestnega komisarja Karla vitezja pl. Andriollija, drugo od še sedaj živčnega, tedanjega c. kr. aktuarja okrajnega sodišča Florijana Konška; oba sta mi javila, da je Prešeren umrl onega dne ob osmi uri zjutraj.

Zavedel sem se, kako nenadomestljiva izguba nas je doletela. Tudi zato, ker sem vedel, da ne obstaja noben portret pokojnega, sem še tisto noč pisal znanemu, tudi mojemu osebnemu prijatelju, slikarju Mateju Langusu v Ljubljano in pa z vso močjo rotil, da odpotuje takoj v Kranj in portretima ubogega Petrarka, vsaj v tej zadnji uri na mrtvaškem odru. Bil sem prepričan, da bo Langus ustregel tembolj, ker sem vedel, v kako prirčni odnosih je bil z vsemi talentiranimi sodobniki: s Copom, Straznicem, Smoletom, Terpincom in tudi s Prešernom. Zal, Langus ni ustregel moji prošnji. Kasneje se je opravičil, kot menim, z jalovim izgovorom, da je bil tačas sam nekaj bolan.

Obžalovanje, da nimajo Slovinci podobe svojega, morda za stoletja prvega pesnika, je bilo precej splošno in to naj bi bila pobuda, da je za tisti čas, ne manj znani slikar kot Langus, Kurz pl. Goldenstein —

v letu 1850 naslikal po spominu Prešernov portret.

POTOČNIKOVA ODLOČITEV

Takoj, ko sem to zvedel, sem odpotoval v Jesenice in Ljubljano in od slikarja kupil za 12 goldinarjev konv. vredn. edino, takrat obstoječo, Prešernovo podobo. To je potrjeno na hrbtni strani slike z Goldensteinovim lastnoročnim napisom:

»Dr. France Prešeren, slikan po Goldensteinu v letu 1850 ig prodano gospodu Fr. Potočniku s pogojem, da dovoli kopiranje le izdelovalcu.«

Pređen sem v letu 1851 zapustil Kranjsko za daljšo dobo, me je zaprosil dr. Bleiweis, da mu posodim portret, ker bi ga rad dal litografirati. Portret je ostal pri Bleiweisu več let in tako je nastala precej primitivna litografija, ki jo je Bleiweis priključil svojemu »koledarčku«. Portret sem dobil kot svojo lastnino vrnjen šele leta 1858.

Po vrnitvi v domovino me je prosil gospod dr. Papež, ki se je s slikarstvom ukvarjal kot diletant, da bi smel podobo kopirati. Ker pa Prešerna nikoli ni videl in ker je izpremenil obraz in izraz po ustnih pripombah sedaj že pokojnega za to popolnoma nezmožnega in nepoklicanega Jos. Debeveca, se je kopija po mojem mnenju popolnoma ponesrečila in nima niti od daleč nobene podobnosti s pesnikom. Kar pa zadeva podobnost moje Prešernove slike, je ta nedvomna, temprej, ker se Goldenstein ni ukvarjal s slikarstvom kot diletant, ampak je bil priznan kot zelo sposoben akademski umetnostni slikar. S Prešernom je več let pogosto osebno občeval in je mogel zato v velikem in celem, krepko poudarjene pesnikove poteze, resnično pravilno in odlično posneti. V Prešernovem obličju ni bilo — kakor skoraj pri vseh pomembnih možeh — najti nič okroglega, ampak je bilo vse krepko in ostro izklesano. Prav v okroglih oblikah in zabrisanih potezah Papeževe slike je največja napaka.

Ce je torej na moji podobi — bi rekel — materialna glava Prešerna nedvomno pravilno naslikana, je na drugi strani duhovni izraz produkt onega občutja, ki nas prevlada, če nimamo pred seboj moža, kako je živel in živočaril, pač pa nas poglubi v njegove poezije. Goldenstein je naslikal obraz svojega zelo čaščenega prijatelja po spominu in psihološko je bilo pravilno, da je umetnik, preden se je lotil dela, večkrat ni ponovno prebral njegove nesmrtni pesmi. Da bi tako prišel v pravo »sintungo«. Tako je prišlo, da je v podobi izraz Prešernovih pozij bolj kot resnično življenja. Čez obraz portreta je zastrta tenčica otonosti. V njem je dooločena melanholija. Skoraj bi rekel, občutek svetovnega gorja. Ustnice trepečejo in okoli ust je nekaj jokavega, v življenju večinoma značilno zročee oči so na podobi zastrte in bojimo se, da se bo vsak trenutek potočila, ne poetična, pač pa prava, mokra solza.

Sicer tak Prešeren v splošnem ni bil, vsekakor pa se ni zapiral pred določenimi čustvi in iz malega prepisa svojih memoarov, ki jih prilagam, boste videli, da sem ga resnično videl, kako je jokal. Čeprav so nekateri, ki so pesnika pobliže poznali, smatrali kaj takega kot nekaj skoraj nemogočega. Vedeti moramo, da Prešeren ni bil individualnost, ki bi se dala ocenjevati po šabloni navadnih ljudi.

Prešernovo obličje je bilo, četudi krepko, koščeno in markantno, vendar poduhovljeno, jovialno nadahnjeno, polno ironije, a vendar dobrodušno. Ce je na koga nameril zbadljivo ali šalo, se je pri tem tako nagajivo smehljaj, da mu še prizadeti sam ni mogel zameriti.

Veliko uslugo bo napravil Slovincem oni slikar, ki se mu bo nekoč posrečilo pri ohranitvi glavnih potez moje slike odstraniti preveč jokav izraz, vanj pa položiti izraz genija, z nadihom dobrodušne hudomušnosti. Tako bo ustvarjena prava podoba nesmrtnega dr. Fr. Prešerna.

Z izrazom mojega odličnega spoštovanja Vašemu blagorodju najvdanejši

stavbeni svetnik Potočnik

K vsebini tega zanimivega pisma moramo takoj pripomniti, da litografični posnetek Goldsteinove podobe ni bil napravljen (le od kod pa Potočniku obsodba »precej primitivne litografije?«) četudi so »Novice« že leta 1851 objavljale: »Z veseljem naznamimo, da je naš iskreni domorodec g. Potočnik, c. kr. uradnik cestništva in litijski župan, od g. Goldsteina malani obraz ranjca dr. Prešerna kupil, kateriga bo na Dunaj imenitnemu Kriehuberju poslal, da bo po tem več kamnotiskov napravil, ki bojo Slovincem drag spominke na rajnega slavniga pevca. Pri ti priliki razodemo očito željo, da naj bi se prihodnji Koledar slovenski, ki ga je naš Miroslav Vilhar izdajati pričel, z obrabi pesniških prevakov po kronološkem redu, namreč: z Vodnikom, Prešernom in Koseskigam ovenčal.« Niti Vilharjev niti Bleiweisov Koledarček nista objavila Prešernove podobe. Očitno so morale priti vmes tehnične ali finančne ovire, da se Bleiweisova želja ni izpolnila.

LEVCEVO POJASNILI

Ob sklepu objave nemško pisane izvirnega Potočnikovega pisma, pripominja Fran Levce:

»Mislim, da se mi je s tem pismom posrečilo dokazati, da je Prešernova slika, ki jo zdaj hranim jaz, original, a ne kopija. Mislim pa tudi, da ne trdim preveč, ako rečem, da je ta slika najboljši Prešernov portret, kolikor jih je razširjenih med Slovenci doslej. Najbolj znana je pač tista filistrska slika, ki jo je pridelal leta 1866 ljubljanski knjigar Wagner I. zvezku Klasja z domačega polja, v katerem sta Jurčič in Stritar objavila Pesmi Franceta Prešerna. Ta pesnikova slika, ki jo je leta 1879 ponatisnil tudi Zvon in ki se je pozneje zelo razširila tudi z mnogimi Ničmanovimi ponatiski Wagnerjeve izdave, z narodnimi vizitnicami in naposled celo z razglednicami, pa nima nobene resnične podlage. Wagner je dal namreč pesnikovo sestro Katarino fotografirati in po tej fotografiji in po ustnih opisih, ki jih je prejel od takrat še živčih pesnikovih znancev, zlasti od ljubljanskega trgovca Jožefa Debeveca, pesnikovo podobo — ponarediti.«

ROJAK IZ KROPE

Simpatični Franc Potočnik, sin (1811—1892) fužinarja iz Kroke, je prav zaradi svojih želja in pobud v zvezi s Prešernovo upodobitvijo, postal zanimiva figura v slovenski kulturni zgodovini. Sicer pa je bil eden redkih tehnično izobraženih rojakov v tistem času. Po dovršenih tehniških visokih šolah je bil sprva nekaj časa dodeljen cestnim in stavbnim upravam na Gorenjskem, potem je bil več let navigacijski asistent v Litiji, kjer so ga izvolili tudi za župana. Leta 1851 je bil vot inženir premeščen na Ogersko, odtod pa še v Galicijo z naslovom višji stavbni svetnik je bil leta 1871 upokojen in živel v Ljubljani kot civilni pooblaščen inženir do leta 1888, ko se je z družino preselil v Gorico in tam leta 1892 tudi umrl.

Ze v mladih letih je bil Potočnik iskren narodnjak, s Konradom Lokarjem je v Kranju leta 1846 ustanovil bralno in zabavno društvo Kazine. S simpatijami je spremljal revolucionarno gibanje v l. 1848 in bil tudi član Narodne straže. Prešerna je oboževal, prišel je v Jesenice na njegov pogreb in prispeval znatno vsoto za pesnikov nagrobnik. Prav Potočnik je bil tudi oni gardist, ki je nekoga pomladnega večera skupno z mladim Viktorjem Vestom v mestni stražnici tako čustveno zapel Luna sije, kladvo bije. Prisotnega Prešerna je pesem tako ganila, da so mu solze privrele na oči.

Potem so službena pota Potočnika vodila v kraje izven Kranja, vendar je ta zvesti pesnikov častilec prišel in obema podpredsednikoma kakor tudi drugim organom skupščine občine Kranj, ki so s tako pripravljenostjo in razumevanjem omogočili to zares pomembno kulturno dejanje — da je edina avtentična pesnikova podoba postala trajna lastnina Prešernovega mesta! — CRTOMIR ZOREC

Slovinci zahvaliti, da delo ni bilo niti izgubljeno niti poškodovano. Literarna zgodovina mu dolguje tudi zahvalo za več poročil, važnih za prešernoslovje: sporočil je, kateri pomembnejši pogrebci so pospremlili pesnika do groba, opisal je v več sestavkih pesnikovo zunanjo podobo, nekatere poteze njegovega značaja in še vrsto važnih podrobnosti.

Ker je bil Potočnik nekaj let celo litijski župan, se nam kar nehotе vsiljuje misel neke povezave med njim in nekaterimi Prešernovimi rokopisi, ki so jih tam našli v času zadnje vojne in so zdaj v zasebni lasti vdove Mire Hubad iz Litije.

Razboriti patriot, Slovenski biografski Iekšikon mu daje kot glavno oznako kar »prijatelj Prešerna«, Franc Potočnik se je zavedal, da slika pri njem samem ni na varnem, saj se je zaradi narave svoje službe moral čisto seliti, za nekaj let celo v daljno Galicijo. Zato jo je sklenil izročiti v roke tedaj najuglednejšega literarnega zgodovinarja Frana Levca. Smatral je, da bo dragocena podoba tako najbolj ohranjena, varovana in cenjena. Vendar nam datum na pismu in datum dejanske izročitve kažeta, kako težko se je Potočnik ločil od slike. Celih devet mesecev se je nekako poslavljaj od ljubljene Prešerna. Šele konec leta se je odločil in sliko izročil.

Na pismu je datum 27. marec, v Levčeve roke pa je prišla slika šele na Silvestrovo, 31. decembra leta 1853. Slika je Levce dobil od Potočnika v dar iznenada, saj za datum pisma, ki naj bi podobo spremljalo do njegovih rok, ni vedel. Poslej je bilo vsakoletno Silvestrovo za Frana Levca najlepši praznik. Saj je ta dan vstopil v njegov dom Goldensteinov Prešeren! Podoba je bila odtlej visela na častnem mestu nad Levcevo pisalno mizo. Tam je visela celih 80 let, do letos, ko se je preselila v Kranj...

POSLEDNJI ZASEBNI LASTNIKI

Fran Levce (1846—1916), ki je toliko desetletij skrbno varoval Prešernovo podobo, je eden najsveteljših likov v slovenski literarno-zgodovinski znanosti. Bil je sicer po poklicu profesor in kot dolgoletni šolski nadzornik znan pedagog, a njegova najzaslužnejša dejavnost je bila literarno mentorstvo. Kot dolgoletni urednik Ljubljanskega Zvona nam je vzgojil vrsto pesnikov in pisateljev. Brez Levca ne bi imeli Janka Kersnika, Levce je vodil roko nemškemu aristokratu grofu Paceju, da je tako lepo prevedel Prešernovo Poezije, bil je profesor slovenščine na ljubljanski realki, ko je tamkaj rasel mladi Ivan Cankar.

Ivan Prijatelj tako karakterizira Frana Levca: »Levce je bil moč prosvitljenege, uravnoteženega uma in finega estetičnega čuta. Imel je poseben instinkt za odkrivanje novih talentov, jih v neprestanem osebnem in pismenem kontaktu vzgajal, bodril in učil. Bil je živa kronika slovenske kulture.«

Slovensko matico, ki ji je 14 let predsedoval, je Fran Levce dvignil iz mrtvila staroslovenske dobe s tem, da si je pridobil številne mlade sotrudnike.

Sedaj se je ime tega plemenitega vzgojitelja mladine in mnogih pisateljskih rodov za vedno spojilo tudi s Kranjem. Saj je iz rok njegovih potomcev (hberk Anke Levce in Lee Grasselli ter vnuka ing. Milana Pakja) prešla dragocena Prešernova podoba v last naše občine.

Kot smo dolžni izreči dosedanjim lastnikom vse priznanje za tolikoletno skrbno varstvo slike, tako se žele vsi ljubitelji in poznavalci zahvaliti predsedniku in obema podpredsednikoma kakor tudi drugim organom skupščine občine Kranj, ki so s tako pripravljenostjo in razumevanjem omogočili to zares pomembno kulturno dejanje — da je edina avtentična pesnikova podoba postala trajna lastnina Prešernovega mesta! — CRTOMIR ZOREC

Gotovo se me niti ne moremo niti ne upamo privoščiti vseh modnih muh, ki jih iz leta v leto nizajo modni kreatorji v Parizu. Zenske pa le ne bi bile ženske, če se ne bi pozanimale tudi za nove linije in krike. Zato pogledjmo!

Prav čudovit šopek pisanih idej nam letos predstavlja pariška visoka moda. Razsipna je in presenetljiva kot pomlad. Letos ne poznajo v Parizu linije, ki bi prednjačila, ampak tisoč idej in detajlov čara modni mozaik.

Najprej omenimo barve: zlato rumena, jabolčno zelena in petunjino rdeča.

Plise je romantičen in v Parizu kaj pogost. Celo elegantni plašči so plisirani. Rokavi večernih plaščev segajo dobro do komolcev in so trobentasto razširjeni.

Okrogli izrezi poletnik oblek so obrobljeni z drugobarvno obrobo. Obrobe, oziroma natičke v črki V, v kontrastni barvi so zelo dekorativni in na videz podaljšajo postavu.

Ozka krila so rahlo zvončasta. Dolžina oblek se ni ravno senzacionalno spremenila. Spodnji robovi v kontrastni barvi pa često ustvarjajo videz krajšega krila.

Tudi v svetlih barvah s pisanimi vozi so najprijetnejše tkanine plaščev. Plašči so često brez ovratnikov in imajo velik V izrez, ki je obrobljen s svilo. Svilene obrobe so tudi na rokavih in ob robu samega plašča. Seveda je tkanina obrobe ista kot je obleka pod plaščem.

Jopice kostimov so zopet zelo kratke, celo tako kratke, da izpod nje kuka pas krila. Krila so ali zvončasta ali v pasu rahlo nabrana v modnem svetu jih imenujejo »kmečka krila«.

Kovinski gumbi ali gumbi iz umetnih biserov niso okras le oblekam, pač pa tudi plaščem. Tudi pasovi so izdelani iz kovine ali svetlikajočih se kroglic. Pas mehko obkroža ženski pas. Gumbi so ali veliki ali majhni. Često so edini okras preprosti pomladanski in poletni obleki veliki in istobarvni. Nova domiselnost: dvoredni gumbi pomaknjeni pod pas.

Krilo, oziroma plašč je od pasu navzdol izrezan v pole. Torej letos je zelo aktualna valujoča linija.

Karirasto blago je zelo priljubljeno v letošnji pomladi. Moderna je posevna in vodoravna kombinacija blaga. Modni pariški krik je prav gotovo kombinacija karirastega blaga z rožastim. Malo ekstravagantno, povsem pariško!

Belo barvo vedno cenijo v Parizu, saj je klasična barva. Mlademu dekletu pristoji prav tako lepo kot belolasi dami. Aktualni so turbanji — izdelani iz iste tkanine kot obleka.

V hladnejših poletnih dneh naj bi nas grele kratke jopice z dolgimi in ozkimi rokavi ter visokim ovratnikom. Te so pogosto kariraste in jih

nosimo k enobarvnim poletnim oblekam.

Pri kostimih so se pojavili zopet večji ovratniki. Široki ovratniki pri visoko zaprtih jopicah kostimov pričarajo videz širših ramen, medtem ko pas in bokj izgledajo ožji. Večkrat prešili robovi podarjajo rob in seveda športno podčrtavajo kostim. Oblike žepov so kaj različne. Okrogli so bolj ženski in mehki.

COCO CHANEL

Gotovo ste že slišali ali brali o izredni ženski francoskega modnega sveta, Coco Chanel. Sicer je sedaj že priletna dama, ki še vedno z vso energijo vodi svoj modni salon. Neumorna je. Ze v začetku našega stoletja so pričeli izgovarjati modni poročevalci njeno ime z občudovanjem, seveda bilo je pa tudi veliko ljudi, ki so se ji posmihali. Toda uporno je inteligentna lepota nadaljevala svojo pot in si priborila sloves in cene njenih modelov so dosegle bajne vsote. Coco Chanel meni: Biti eleganten pomeni, da se lahko človek svobodno giblje. Res, njena oblačila so namenjena elegantni delavni ženi. Njen tip ženske je športen, precej suhljat z deško postavu in kratko pričesko. Njene manekenke ne smejo nositi steznikov, kot ga je sama že pred petdesetimi leti odvrгла. Njen stil je bil in je preprost. Njene modele je vzljubilo na tisoče žena. Uvedla je v modo tweed in jersey. Jopice kostimov pa je obrobila z njenim sedaj po vsem svetu znanimi Chanelovimi obrobami. Dobro pozna ženske in trdi, da tudi med najlepšimi ženskami ni popolne lepote. Napake pa se dajo spretno zakriti.

Kaj svetuje Madame Chanel tistim ženskam, ki imajo preveliko prsno širino:

K svetlim krilom moramo nositi temne zgornje dele (pulije, bluže, puloverje).

Obleke naj imajo ozko ukrojene rame in ravnopadajoče rokave.

Vratni izrezi naj bodo v obliki črke V

Pas naj bo podaljšan in bluže ohlapne.

Za ženske s preširokimi bokj:

Te naj nosijo temna krila s svetlejšim zgornjim delom.

Ozka krila so lahko celo karirasta, vendarle v temnih tonih.

Na bluzi ali puljih, oziroma zgornjem delu si lahko privoščimo več podrobnosti kot ogrlice, zaponko, ali cvetlice ali večji ovratnik.

Tudi previsoko ležeči pas je nadloga mnogih žensk. Kaj naj nosijo te?

Bluže, ki jih nosijo preko pasu naj padajo do bokov.

Krila naj bodo nižje vstavljena in kratka.

Prav tako ni idealen prenizko ležeč pas. Če imamo

torej dolg život, bomo nosile kratke jopice, bluže za pasom in tudi privoščimo si lahko globoke izreze in široke pasove, krila naj pokrivajo koleno. Kot nalašč je ustvarjen za tako postavu sedemosminski plašč.

In velike in vitke žene?

Idealni tip ženske je sedaj prav gotovo visoka in skorajda suha ženska. Kljub temu pa ima marsikatera visoka in vitka ženska skrbi zaradi svoje postave. Svojo velikost bomo takole skušale omiliti:

Nosile bomo velike kariraste vzorce.

Široko odprte in globoke gube. Pošegale bomo po svetlih barvah in svetlikajočih se odtenkih. Ves moden, torej velik in upadljiv nakit nam bo lepo pristajal.

Pariške modne zanimivosti za pomlad in poletje

Chanel kostim, kajne da vam je všeč

RADIJSKI SPORED

ELJA OD 13. MARCA DO 19. MARCA 1963

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15; 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. — Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 13. marca

8.05 Ženski kvartet kluba koroških akademikov — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Gojenci glasbenih šol vam igrajo — 9.45 Četrta ure s pevcem Markom Novose- lom — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.00 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Igra vam violonist Edvard Grač — 13.30 Priporo- čajo vam — 14.05 Iz baletov — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pojeta pevka zboru Zavoda za glasbeno vzgojo — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovan- skih narodov — 18.00 Aktual- nosti doma in v svetu — 18.15 Poje sopranistka Zinka Kunc — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razgled- nice — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijet- ten konec tedna

NEDELJA — 14. marca

6.00 Dobro jutro — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.47 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Še pomnite, to- variši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Pred domačo hišo — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 17.05 Majhen operni koncert — 17.30 Ra- dijska igra — 18.34 Lepe me- lodije iz komorne in soli- stične glasbe — 19.05 Glasbe- ne razglednice — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 V plesnem ritmu — 23.05 Sonata za klavir

PONEDELJEK — 15. marca

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedne- že — 9.10 Zaplešimo in za- pojmo — 9.25 Iz narodne za- kladnice — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Minute za skladateljice — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S poti po Mediteranu — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Zborovske skladbe — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v

svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Narava in človek — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Nočoj ob dvajsetih — 20.20 Vokalni instrumentalni koncert — 22.10 S popevka- mi po svetu — 23.05 Literar- ni nokturno — 23.15 Jazz or- kestri vam igrajo

TOREK — 16. marca

8.05 Beneški fantje in Ve- seli hribovci — 8.25 Od me- lodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Duet iz opere Majška noč — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš pred- nosti — 12.05 Kmetijski na- sveti — 12.15 Avgust Stanko spremlja pevca narodnih pesmi — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.30 Priporo- čajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Pet minut za novo pesnico — 15.30 V terek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah po- slušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Pol ure s plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital pianiste Marjanke Korošec — 20.20 Radijska igra — 21.18 — Se- renadni večer — 22.10 Melo- dije za lahko noč — 23.05 Nočni koncert z deli jugoslo- vanskih skladateljev

SREDA — 17. marca

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Poje vokalni kvintet Dalmacija — 9.25 Polke in valčki — 9.45 Jugo- slovska suita — 10.15 Me- lodije za razvedrilo — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Od- lomki iz opere Mignon — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za sred- njo stopnjo — 14.35 Kako in kaj poje otroci pri nas in po svetu — 15.30 Slovenske, dalmatinske in makedonske narodne — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 O življenju in delu Johanna Brahmsa — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Vaški zvoki — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Popularne zborovske skladbe — 20.20 Dvajset minut z za- bavnim orkestrom RTV Ljub- ljana — 20.40 Koncert slo- venskih opernih pevcev — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni akordi

ČETRTEK — 18. marca

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Glasbeni ve- dež — 9.45 Slovenske narod-

ne v priredbi Miška Hoče- varja — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Baročni in plesni inter- mezzo — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Naši pevci v po- pularnih operah — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in po- zdravljajo — 15.30 Igra vam pihalna godba RTV — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Tu- ristična oddaja — 18.00 Ak- tualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pe- smi in napevov — 21.00 Lite- rarni večer — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 Plesni zvoki — 23.05 Večer Zoltana Kodalyja in Lecše Janočka

PETEK — 19. marca

8.05 Simfonične rapsodije in plesi — 8.35 Dvajset minut z zabavnim orkestrom ro- manskega radia — 8.55 Pio- nirske tednik — 9.25 Igrajo vam kmečke pihalne godbe — 9.35 Pet minut za novo pesnico — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi raznih narodov — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Opoldanski domači pele- mele — 12.30 Odlomki iz opere Glumači — 13.30 Pri- poročajo vam — 14.05 Radij- ska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Variacije na harfo in klavir — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Glasba iz Finske — 15.45 Novo v zna- nosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfo- nični koncert — 18.00 Aktu- alnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupščinskih odbo- rih — 19.05 Glasbene razgled- nice — 20.00 Za prijetno razvedrilo — 20.30 Tedenski znanjopolitični pregled — 20.40 Slovenska klavirska li- teratura — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Na domači gredi

K I N O

13. marca amer. barv. CS film GARSONJERA ZA STI- RI ob 16., 18. in 20. uri, pre- miera amer. barv. CS filma KOMANCEROSI ob 22. uri

14. marca amer. film ZA- KON LINCA ob 10. uri, amer. barv. CS film KOMANCERO, SI ob 13. uri, amer. barv. CS film GARSONJERA ZA STI- RI ob 15., 17. in 19. uri, pre- miera amer. barv. CS filma DOBRI DUH PARIZA ob 21. uri

15. marca amer. barv. CS film KOMANCEROSI ob 16., 18. in 20. uri

16. marca amer. barv. CS film KOMANCEROSI ob 16., 18. in 20. uri

17. marca amer. barv. CS film KOMANCEROSI ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORZIČ«

13. marca ital. barv. film DUHOVI V RIMU ob 16., 18. in 20. uri, premiera amer. barv. CS film KOMANCERO- SI ob 22.30

14. marca. barv. film TON- KA ob 10., 14. in 20. uri, ital. barv. film DUHOVI V RIMU ob 16. in 18. uri

15. marca amer. barv. CS film DUHOVI V RIMU ob 16., 18. in 20. uri

16. marca amer. barv. CS film DOBRI DUH PARIZA ob 16., 18. in 20. uri

17. marca mehiški barv. film PESEM UPORNIKA ob 16., 18. in 20. uri

Strazišče »SVOBODA«

14. marca amer. barv. CS film KOMANCEROSI ob 16., 18. in 20. uri

13. marca ital. barv. CS film TEROR BARBAROV ob 19.30

14. marca jap. barv. CS film LJUDJE SKRIVNOST- NEGA PLANETA ob 16. in 20. uri, ital. barv. CS film NOCI LUKRECIJE BORGIE ob 17. uri

Naklo

14. marca franc. barv. CS film CARTOUCH ob 16 in 19. uri

Gorje

14. marca amer. film NA DIVJI ZAHOD ob 16. in 18.30

Preddvor

13. marca amer. film NA DIVJI ZAHOD ob 19.30

Jesenice »RADIO«

13. do 14. marca ital. CS film Z OGNJEM IN MECEM

15. marca amer. barv. CS film DVOBOJ NA SONCU

16. do 17. marca jugoslo- vanski film POZOR, DRZAV- LJAN POKORNI

18. do 19. marca ital. barv. film PASJE ZIVLJENJE

Jesenice »Plavže«

13. do 14. marca jugoslo- vanski film POZOR, DRZAV- LJAN POKORNI

15. do 16. marca ital. CS film Z OGNJEM IN MECEM

18. do 19. marca francoski film POKLICNA SKRIV- NOST

Zirovnica

13. marca amer. barv. CS film NI IMENA NA NABO- JU

14. marca amer. ital. barv. CS film ALADINOVA CU- DEZNA SVETILKA

17. marca ital. CS film Z OGNJEM IN MECEM

Dovje-Mojstrana

13. marca amer. ital. barv. CS film ALIDINOVA CUDEZ- NA SVETILKA

14. marca amer. barv. CS film NI IMENA NA NABO- JU

18. marca ital. CS film Z OGNJEM IN MECEM

Koroška Bela

13. marca francoski film POKLICNA SKRIVNOST

14. marca amer. CS film KAJ SE JE ZGODILO Z BA- BY JANE

15. marca jugoslovanski film POZOR, DRZAVLJAN POKORNI

Kranjska gora

13. marca amer. CS film KAJ SE JE ZGODILO Z BA- BY JANE

14. marca francoski film POKLICNA SKRIVNOST

18. marca jugoslovanski film POZOR, DRZAVLJAN POKORNI

Radovljica

13. marca angl. amer. film LOLITA ob 19.30

13. marca amer. barv. CS film APRILSKA LJUBEZEN ob 17.30

14. marca angl. amer. film LOLITA ob 15. in 20. uri

14. marca amer. film UBIF- TE OPONASALCA ob 16. in 20. uri

14. marca amer. barv. CS film APRILSKA LJUBEZEN ob 10. uri dopoldne

16. marca franc. film ZAD- NJIH 15 MINUT ob 20. uri

17. marca franc. film ZAD- NJIH 15 MINUT ob 18. in 20. uri

18. marca špan. barv. film KRALJICA CHANTECLERA ob 19.30

19. marca poljski film KJE JE GENERAL ob 20. uri

Podnart

13. marca amer. CS film UBIFTE OPONASALCA ob 19. uri

14. marca amer. film APRILSKA LJUBEZEN ob 17. in 19. uri

gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

NEDELJA — 14. marca

Ob 10. uri URA PRAVLJIC — 16. program, ob 16. uri Fulda: OGNJENIK — gosto- vanje v Mavčičah

Svet pleše v Celovcu

PLESI RAZNIH NARODOV • POLKA, VALČEK, BOLERO, KOZACOK, CA-CAN, JAPONSKE IMPRESIJE IN DRUGI • OD ELEGANTNIH GIBOV DO RAZNIH SKOKOV IN SALT NA LEDU V DVORANI »STADTHALLE« V CELOVCU

Kogarkoli bi v Celovcu vprašali, kje je dvorana, v kateri je drsalna revija, vam bo vedel točno povedati, po katerih ulicah morate iti, da boste prišli na pravo mesto. Od štiriletnega otroka do starčka s palico v roki, ki se spreha po Schubertovem parku.

APLAVZI MILIJON LJUDI

Za marsikoga pomeni številka trinajst »nevarnost«, ker je morda vražjeveren. To si ne bi upal drčiti za vodjo in režiserja drsalne revije Willia Pettra. Prav letošnje leto je pripravil to revijo že trinajstič po vrsti. Prav tolikokrat je skomponiral glasbeno spremljavo znani glasbeni umetnik Robert Stolz.

Ansambel je gostoval že v mnogih deželah sveta. Milijoni ljudi so vneto ploskali plesom teh deklet in fantov, ki so zares pravi umetniki na drsalkah.

MALI JACKY OSVAJA

Na reviji sodeluje s svojim programom tudi mali šimpanz Jacky. Njegove salte z drsalkami, preskoki čez zapreke so napravljeni tako mojstrsko, da bi mu marsikateri drsalec zavidal. Navdušen val aplavza pa je požel s stoji na roki svojega partnerja Luciena Meyera.

FANT Z GUMIJASTIMI KOSTMI

Ne verjamete? Prav imate! Gumijastih kosti res nima, vendar pa to ime zasluži s svojim gibanjem na ledu. V mislih imam Herberta Bobeka. Bobek, dolg kot ponedeljek, je po svetu zaslovel s salto na ledu. Sedaj pa je izvedel že dvojni salto. Poleg tega pa je fant z gumijastimi kostmi sposoben napraviti odnoso pokazati publiki še marsikaj drugega, pri čemer zastaja ljudem dih.

ZAKAJ SE LJUDJE DRŽIJO ZA TREBUHE?

Ko se na ledeni plošči pojavijo trije komičarji se zasmeje še tako resen človek.

Ti trije junaki so: Hugo DÜMLER, Richard LEDWIG ter Herbert BOBEK. — Dümler se je komaj pričel uveljavljati med amaterji, že je zašel med člane znane drsalne revije. — Ledwig je nedosegljiv v svojih komičnih točkah. Je zelo majhen in pravcato nasprotje velikega Bobeka. Njun skupni nastop vsakomur ogreje dlani.

EDIN ANSAMBEL NA SVETU

Tovrstni ansamble, ki te dni nastopa v »Stadthalle« v Celovcu, je edini na svetu. Zato že nekaj let polni blagajne svojim gospodarjem. Temu primerna je tudi cena vstopnicam, saj so najdražje vstopnice celo 77 avstrijskih šillingov, kar vsekakor ni malo. Kljub temu pa je velika dvorana vsak dan pri obeh predstavah skoraj polno zasedena. V njej je prostora za okoli 4 tisoč gledalcev.

TEŽKI MILIJONI ZA GARDEROBO

Za letošnje prireditve na ledu pod naslovom »SVET PLEŠE« so pripravili nove obleke. Stale so nad 60 milijonov omarjev. Vendar pa je tistemu, ki si revijo ogleda, povsem razumljivo, da ni niti ta vsota prevelika.

ZAKAJ?

Zato, ker ima priliko videti obleke, ki napravijo povsem pravljični svet. Kajti te obleke niso samo lepo izdelane, ampak so tudi bogato opremljene. Posebni čar pa da reviji električna razsvetljava. Z reflektorji najrazličnejših barv obsevajo dekleta in fante v večernih oblekah, narodnih nošah, včasih pa v zelo pomanjkljivih oblačilih.

SKORAJ PET MILIJONOV OKRASNIH NASITKOV

Prav na kratko bi vam rad povedal samo nekaj podatkov o njihovi garderobi.

Samo v točki »Ven rin balet« so za svoje obleke porabili 45 metrov plisirane blaga, za »Valčkov ples« pa 50 metrov blaga.

Skoraj 1500 zadrj so porabili pri raznih kostumih in oblekah. Poleg 3000 metrov čipk, so porabili tudi 13 kilogramov srebrnih nitk za venenje raznih okraskov na oblekah. Skoraj pet milijonov so porabili okrasnih našitkov v skupni teži 22 kilogramov.

Elektronske ročne ure

Več znanih inozemskih tovarnih je dalo lani na tržišče popolnoma nov sistem ročnih elektronskih ur, ki imajo za pogon miniaturno baterijo.

Po zunanosti se ne ločijo od dosedanjih mehaničnih, v notranosti pa so precej drugačne. Strokovnjaki zatrjujejo, da pomeni nov sistem pravo revolucijo v urarski industriji. Za marsikatero urarja bo popravilo te ure problem, ki presega njegovo znanje, čeprav je sistem čisto preprost. Ure so namreč transistorizirane.

Sedanja mehanična ročna ura ima te glavne sestavne dele: vzmet z nakopičeno energijo za pogon, prenosno kolesje, regulator in številčnik s kazalci.

Elektronska ura je sestavljena nekoliko drugače: ima baterijo kot izvor električne energije, nihajni motor, prenosno kolesje in enak številčnik s kazalci.

Miniaturna baterija je iz živorožnega oksida s kapaciteto 60 mA/h ali normalnim napajanjem 15.400 ur. To zadostuje teoretično za 1 in 1/4 leta. Tovarne jamčijo za dobo enega leta.

Baterija daje napetost transistorju, ki pošilja samo nekaj milisekund trajajoče impulze v nihajni motor. To ni motor v običajnem smislu, marveč sistem elektromagneta. V točno določenem zaporedju privlačuje kotvo in tako se impulzi prek kolesja prenašajo na kazalce.

Pri razvijanju elektronskega sistema so naleteli konstruktorji na mnoge težave. Izdelati so morali posebno majhno baterijo, ki ne daje nobenih plinov. Nekontrolirani plini namreč zelo otežkočajo normalno delovanje ure. Tudi konstantna napetost v temperaturnem območju od minus 40 do plus 70°C je bila pogoj, ki ga je bilo treba upoštevati. Kot transistor ni prišel v poštev običajni germanijev, temveč le silicijev npr transistor, ker mnogo bolje prenaša temperaturne skoke svoje okolice.

Nov sistem je precej boljše od sedanjega mehaničnega. Zaradi skoraj direktnega prenosa impulzov na kazalce so napake manjše, komaj 9,5.10⁻³%, kar je boljše od dosedanjih ur. Tek ure je

Seveda pa na oblekah ne manjka okrasnih kamnov. Teh je 27.400 komadov v raznih barvah. Verjetno si danes ne moremo zamisliti nobene prireditve, pa naj si bo to v gledališču, kinu ali na drugih zabavah brez ogrlic. Tako jih je tudi na tej reviji moč videti. Za te ogrlice so porabili 5400 biserov.

PLOSKANJE — NAGRADA ZA NASTOPOJOČE

Odlični drsalci, prav take obleke ter odlična organizacija prireditve, dajo vsem tem poseben pečat. Prav zaradi tega je dvorana vedno polna, ne glede na to v katerem mestu ali državi nastopajo.

Kako se gledalci oddolžijo nastopajočim? Skromno! Zelo skromno! Vendar je za člane ansambla aplavz, ki ga jim gledalci na koncu poklonijo, največja nagrada in priznanje za njihov trud, ki so ga morali vložiti v to revijo.

IN NA KRAJU NAJ POVOEMO

Prireditve, ki traja skoraj tri ure, navduši slehernega gledalca. Verjetno ni nikomur žal, da si jo je ogledal.

Zadnje čase pa so se pričele širiti govorice, da bo tovrstna prireditev prihodnje leto celo pri nas v Sloveniji. Vendar je to še veliko vprašanje! Kolikor bi bila, bi se morali dobro pripraviti in vsaj tako organizirati kot so jo Avstrijci, če ne še bolje. — Jože JARC

Televizija

SOBOTA — 13. marca

Evrovizija 13.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu 17:40 CSSR — RTV Ljubljana 18:40 Poštarska torba — lutkovna igra — RTV Zagreb 18:05 Glasbeni dnevi — RTV Ljubljana 18:25 Napoved in TV obzornik — RTV Zagreb 18:45 Tu nekje poleg nas — RTV Ljubljana 19:30 Vsako soboto, 19:45 Cik-cak — RTV Beograd 20:00 TV dnevnik, 20:30 Glasbeni kotiček — RTV Ljubljana 20:40 Sprehod skozi čas — RTV Beograd 21:10 Humoristična oddaja — RTV Ljubljana 22:00 Golo

mesto, 22:50 Svetovno prvenstvo v hokeju, 23:50 Poročila

NEDELJA — 14. marca

RTV Zagreb 10:00 Kmetijska oddaja — RTV Beograd 10:45 Na črko, na črko — RTV Zagreb 11:30 Film za otroke — Evrovizija 13:00 Svetovno prvenstvo v hokeju — RTV Ljubljana 19:00 Svetnik — serijski film — RTV Beograd 20:00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20:45 Vabilo na quiz — RTV Beograd 22:00 Poročila

PONEDELJEK — 15. marca

RTV Ljubljana 11:40 TV v šoli, 15:20 Ponovitev šolske ure, 16:40 Ruščina na TV,

17:10 Govorimo angleško — RTV Beograd 17:40 Francozi pri vas doma — RTV Zagreb 18:10 Risanke — RTV Ljubljana 18:25 Napoved in TV obzornik, 18:45 Kuharski nasveti — RTV Beograd 19:15 Tedenski športni pregled — RTV Ljubljana 19:45 Rezerviran čas — RTV Beograd 20:00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20:35 Moments musicus, 20:45 Ta dolga, dolga pot — TV drama — RTV Beograd 21:45 Poročila s V. kongresa ZK Črne gore — RTV Ljubljana 22:05 TV obzornik

TOREK — 16. marca

Posebni program pred pričetkom V. kongresa ZKS

SREDA — 17. marca

RTV Ljubljana 9:00 V. kongres ZKS, 15:30 V. kongres ZKS — reportaža, 16:00 V. kongres ZKS, 19:00 Rezerviran čas — RTV Zagreb 19:15 Glasba za vas — RTV Ljubljana 19:45 Cik-cak — RTV Beograd 20:00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20:35 Lirika, 20:45 Deset zadetkov, 22:00 Kulturna panorama, 22:40 Poročila s kongresa ZKS, 23:00 Poročila

ČETRTEK — 18. marca

RTV Zagreb 10:00 TV v šoli — RTV Beograd 11:00 Francozi pri vas doma — RTV Ljubljana 16:35 Poročila s V. kongresa ZK SRS, 16:40 Ruščina na TV, 17:10 Govo-

rimo angleško — RTV Zagreb 17:40 Mendov spored — RTV Ljubljana 18:25 Napoved in TV obzornik — RTV Beograd 19:15 Melodija za eno kamero, 20:00 TV dnevnik, 20:35 Perpetuum mobile — RTV Ljubljana 20:45 Meddeja — TV drama, 21:45 Poročila s V. kongresa ZKS, 22:05 Poročila

PETEK — 19. marca

RTV Ljubljana 15:40 V. kongres ZKS, 19:15 Sovjetski ansambel pesmi in plesov, 19:45 TV akcija — RTV Beograd 20:00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20:35 ženska na obali, 22:05 Poročila s V. kongresa ZK SRS, 22:25 Poročila